

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

НАКАЗ

28.02.2018 № 154

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
22 березня 2018 р.
за № 351/31803

Про затвердження Порядку здійснення моніторингу за вмістом миш'яку, кадмію, ртуті, нікелю та поліциклічних ароматичних вуглеводнів в атмосферному повітрі

Відповідно до [розділу 3](#) Основних засад (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2020 року, затверджених Законом України від 21 грудня 2010 року № 2818-VI, пункту 1701 [Плану заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони](#), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2017 року № 1106, з метою вдосконалення системи моніторингу якості атмосферного повітря в Україні **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити [Порядок здійснення моніторингу за вмістом миш'яку, кадмію, ртуті, нікелю та поліциклічних ароматичних вуглеводнів в атмосферному повітрі](#), що додається.

2. Департаменту формування політики щодо підконтрольних Міністрові органів влади та моніторингу МВС (Боднар В.Є.) забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України в установленому порядку.

3. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на Голову Державної служби України з надзвичайних ситуацій Чечоткіна М.О.

Міністр

А.Б. Аваков

	ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ Міністерства внутрішніх справ України 28.02.2018 № 154
	Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 22 березня 2018 р. за № 351/31803

ПОРЯДОК

здійснення моніторингу за вмістом миш'яку, кадмію, ртуті, нікелю та поліциклічних ароматичних вуглеводнів в атмосферному повітрі

I. Загальні положення

1. Цей Порядок розроблено з метою врахування цільових значень миш'яку, кадмію, ртуті, нікелю та поліциклічних ароматичних вуглеводнів в атмосферному повітрі для уникнення, запобігання або зменшення їх шкідливого впливу на здоров'я людини і навколишнє середовище згідно Директиви 2004/107/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 15 грудня 2004 року про миш'як, кадмій, ртуть, нікель та поліциклічні ароматичні вуглеводні в атмосферному повітрі (далі - Директива 2004/107/ЄС).

2. Цей Порядок призначений для використання під час провадження діяльності щодо оцінки забруднення повітря.

3. У цьому Порядку терміни вживаються в таких значеннях:

агломерація - велике місто (за потреби з передмістями) з кількістю населення більше 250 000 осіб або, якщо населення становить 250 000 осіб чи менше, із встановленою для цілей оцінки якості атмосферного повітря густотою населення на квадратний кілометр;

верхній поріг оцінювання - рівень, нижче якого поєднання вимірів і методів математичного моделювання може бути використано для оцінювання якості атмосферного повітря;

загальний вміст миш'яку, кадмію, нікелю, бенз(а)пірену - вміст миш'яку, кадмію, нікелю, бенз(а)пірену та їхніх сполук у фракції РМ₁₀;

загальний об'єм ртуті в газоподібному стані - пари елементарної ртуті (Hg⁰) та хімічно активної ртуті в газоподібному стані, тобто різновидів ртуті, розчинної у воді, з досить високим тиском пари, щоб мати здатність існувати в газоподібному стані;

зона - частина території України, визначена для цілей оцінювання й управління якістю повітря;

нижній поріг оцінювання - рівень, нижче якого оцінка якості атмосферного повітря забезпечується використанням виключно моделювання або об'єктивних методів оцінювання;

поліциклічні ароматичні вуглеводні - органічні сполуки, що складаються принаймні з двох конденсованих ароматичних кілець вуглецю та водню;

PM₁₀ - наявність зважених часток в атмосферному повітрі, які проходять через розмірно-селективний вхід пробовідбірника (пропускного пристрою) з критичним розміром 10 μm у аеродинамічному діаметрі та 50% ефективністю затримання;

фіксовані вимірювання - вимірювання, які проводять на стаціонарних постах спостереження (на фіксованих ділянках) безперервно або методом випадкової вибірки;

цільовий показник - концентрація речовини в атмосферному повітрі, встановлена на основі наукового знання з метою уникнення, запобігання або зменшення шкідливих впливів на здоров'я людини та/або навколишнє середовище в цілому, яку необхідно досягти протягом певного періоду та надалі не перевищувати.

Інші терміни, що використовуються в цьому Порядку, вживаються в значеннях, наведених в Законах України [«Про охорону атмосферного повітря»](#) та [«Про гідрометеорологічну діяльність»](#).

4. Установлення та класифікація зон й агломерацій в Україні здійснюються для оцінки якості атмосферного повітря відповідно до [Плану заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони](#), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2017 року № 1106.

II. Основні засади оцінювання якості атмосферного повітря

1. Для визначення рівня забруднення атмосферного повітря миш'яком, кадмієм, нікелем та бенз(а)піреном, що є маркером канцерогенного ризику вмісту поліциклічних ароматичних вуглеводнів, використовуються цільові показники.

2. Оцінювання вмісту миш'яку, кадмію, нікелю, бенз(а)пірену проводиться державною системою гідрометеорологічних спостережень та уповноваженими лабораторіями у зонах та агломераціях на всій території України.

3. За результатами проведених вимірів складаються:

перелік зон й агломерацій, у яких рівні миш'яку, кадмію, нікелю та бенз(а)пірену нижчі за відповідні цільові показники;

переліки зон й агломерацій, де цільові показники перевищені. Для таких зон й агломерацій вказуються райони перевищень та джерела, що призводять до них;

переліки зон й агломерацій, де перевищення виникло за рахунок дії природних джерел та повторного суспендування часток PM₁₀.

4. Перевищення цільових показників визначаються на основі концентрацій, виміряних протягом попередніх п'яти років. Цільовий показник вважається перевищеним, якщо він був перевищений протягом не менше трьох календарних років з попередніх п'яти.

За наявності меншого за п'ять років періоду спостережень дані короткострокових вимірювань у місцях, для яких є типовими найвищі рівні забруднення, об'єднуються з результатами, отриманими на основі інформації з кадастрів викидів і математичного моделювання, для визначення перевищення цільових показників.

5. Зони й агломерації класифікують за якістю атмосферного повітря відповідно до порогів оцінювання.

6. Класифікація зон й агломерацій підлягає перегляду, як мінімум, раз на п'ять років або частіше у разі істотної зміни в діяльності, що призводить до зміни концентрацій миш'яку, кадмію, нікелю та бенз(а)пірену в атмосферному повітрі.

7. З метою забезпечення точності інформації щодо якості атмосферного повітря надані результати вимірювань доповнюються описом методичних підходів, за допомогою яких вони проводилися.

8. Після визначення цільових показників якість атмосферного повітря визначається в усіх зонах й агломераціях, де рівень забруднення однією або кількома забруднюючими речовинами перевищує верхній поріг оцінювання або перебуває між нижнім та верхнім порогами оцінювання.

9. Методи оцінювання якості атмосферного повітря доповнюються даними або результатами математичного моделювання та натурними вимірюваннями.

10. Якщо рівень забруднення однією або кількома забруднюючими речовинами в зонах та агломераціях є нижчим за нижній поріг оцінювання, для оцінювання якості атмосферного повітря застосовуються тільки методи математичного моделювання та об'єктивної оцінки.

11. Якщо рівень забруднення знаходиться між нижнім та верхнім порогами оцінки, для оцінки якості атмосферного повітря в зонах й агломераціях застосовується поєднання фіксованих вимірювань з іншими методами оцінки.

12. Для зон й агломерацій, у яких разом з результатами вимірювання використовуються результати моделювання, інформація з кадастрів викидів, методи індикативного вимірювання, кількість вимірювальних станцій та просторове покриття інших методів оцінювання мають бути достатніми для встановлення концентрації забруднюючих речовин.

13. За потреби проведення фіксованих вимірювань забруднюючих речовин вимірювання проводяться на стаціонарних постах спостереження (на фіксованих ділянках) або шляхом випадкового їх відбору.

III. Порядок оцінювання якості атмосферного повітря

1. Рівень забруднення атмосферного повітря миш'яком, кадмієм, нікелем та бенз(а)піреном визначають за загальним вмістом цих елементів та їх сполук у фракції РМ₁₀.

2. На першому етапі оцінювання якості атмосферного повітря визначають відповідність концентрації миш'яку, кадмію, нікелю та бенз(а)пірену цільовим показникам для миш'яку, кадмію, нікелю та бенз(а)пірену ([додаток 1](#)).

3. Для оцінювання вмісту бенз(а)пірену в атмосферному повітрі проводиться моніторинг відповідних поліциклічних ароматичних вуглеводнів на обмеженій кількості ділянок для вимірювань: бенз(а)антрацен, бенз(б)флюорантен, бенз(і)флюорантен, бенз(к)флюорантен, інден(1, 2, 3-сd)пірен і дибензил(а, h)антрацен.

4. Для оцінювання рівня забруднення атмосферного повітря ртуттю здійснюються вимірювання твердих часток двовалентної ртуті та ртуті в газоподібному стані.

5. Для оцінки якості атмосферного повітря щодо вмісту ртуті цільові показники та інші критерії оцінки не застосовують внаслідок належності ртуті та її сполук до надзвичайно токсичних речовин (1 клас небезпеки).

6. У подальшому оцінювання якості атмосферного повітря в зонах й агломераціях, де рівні забруднення однією або кількома забруднюючими речовинами є нижчими за цільові показники, здійснюють з урахуванням верхнього та нижнього порогів оцінювання ([додаток 2](#)).

7. Перевищення норми верхнього та нижнього порогів оцінювання визначають на основі концентрацій забруднюючих речовин протягом попередніх п'яти років. Поріг оцінювання вважається перевищеним, якщо його було перевищено протягом не менше трьох календарних років з попередніх п'яти.

8. За наявності меншого за п'ять років періоду спостережень для визначення перевищення порогів оцінювання дані короткострокових вимірювань у визначений період року, проведених у місцях, для яких характерні найвищі рівні забруднення, об'єднуються з даними кадастрів шкідливих викидів та методів математичного моделювання.

9. Для врахування реальних рівнів забруднюючих речовин при встановленні цільових показників і часу, необхідного для впровадження заходів, спрямованих на покращення якості атмосферного повітря, встановлюються межі допустимого перевищення для цільових показників. Ці межі знижуються відповідно до механізмів, встановлених окремим порядком, які визначаються для всіх забруднюючих речовин, з метою досягнення відповідних цільових показників не пізніше кінця терміну, що визначається для кожної забруднюючої речовини після встановлення зазначеного рівня.

IV. Режим оцінювання якості атмосферного повітря

1. Вибір режиму оцінювання залежить від рівнів забруднення відносно порогів оцінювання.

Режим оцінювання встановлюється залежно від рівня забруднення атмосферного повітря відносно порогів оцінювання.

Система оцінювання включає:

фіксовані вимірювання;

індикативні вимірювання;

моделювання;

об'єктивну оцінку або комбінацію попередніх.

2. Режим оцінювання обирається залежно від рівнів забруднення атмосферного повітря в зонах й агломераціях.

Режим оцінювання на наступний рік визначається для всіх зон й агломерацій до 31 грудня поточного року.

3. У разі потреби до інформації про режим оцінювання вносяться незначні зміни, а саме зміни в методах оцінювання, що використовувалися для постів (станцій) спостережень або точок відбору проб та їх конфігурацій у місцях закриття, заміни або відкриття нових постів (станцій) спостережень.

4. Вимірювання є обов'язковим в:

зонах й агломераціях, у яких рівні забруднення знаходяться між верхнім і нижнім порогами оцінювання;

інших зонах й агломераціях, де рівні забруднення перевищують верхній поріг оцінювання.

Вимірювання доповнюються використанням методів математичного моделювання для підвищення поінформованості щодо якості атмосферного повітря.

5. Новий огляд та класифікація зон й агломерацій згідно з порогами оцінювання на основі нового п'ятирічного інтервалу передбачають повний перегляд режиму оцінювання для всіх зон й агломерацій.

Оцінювання якості атмосферного повітря проводиться для кожної зони й агломерації та для кожної забруднюючої речовини окремо.

6. Інформація про класифікацію зон й агломерацій відповідно до порогів оцінювання має бути задокументована і доступна для громадськості з урахуванням вимог [Закону України](#) «Про доступ до публічної інформації».

Директор Департаменту формування політики щодо підконтрольних Міністрові органів влади та моніторингу МВС	В.Є. Боднар
--	--------------------

	Додаток 1 до Порядку здійснення моніторингу за вмістом миш'яку, кадмію, ртуті, нікелю та поліциклічних ароматичних вуглеводнів в атмосферному повітрі (пункт 2 розділу III)
--	--

ЦІЛЬОВІ ПОКАЗНИКИ
для миш'яку, кадмію, нікелю та бенз(а)пірену

Забруднююча речовина	Цільовий показник*
Миш'як	6 нг/м3
Кадмій	5 нг/м3
Нікель	20 нг/м3
Бенз(а)пірен	1 нг/м3

* Цільовий показник для загального вмісту у фракції РМ₁₀ у середньому за календарний рік.

	Додаток 2 до Порядку здійснення моніторингу за вмістом миш'яку, кадмію, ртуті, нікелю та поліциклічних ароматичних вуглеводнів в атмосферному повітрі (пункт 6 розділу III)
--	--

ВЕРХНІЙ ТА НИЖНІЙ ПОРОГИ оцінювання

Поріг оцінювання	Миш'як	Кадмій	Нікель	Бенз(а)пірен
Верхній поріг оцінювання у відсотках від цільового показника	60% (3,6 нг/м ³)	60% (3 нг/м ³)	70% (14 нг/м ³)	60% (0,6 нг/м ³)
Нижній поріг оцінювання у відсотках від цільового показника	40% (2,4 нг/м ³)	40% (2 нг/м ³)	50% (10 нг/м ³)	40% (0,4 нг/м ³)